

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Румяна Пейчева-Форсайт

**по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“
по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по
математика и информационни технологии в началните класове, за нуждите на
Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ), Факултет по науки за
образованието и изкуствата (ФНОИ),**

обявен в ДВ бр. 93 от 26 ноември 2019 г. и на интернет страницата на СУ

Кандидат по конкурса: гл. ас. д-р Любка Кръстева Алексиева, ФНОИ, СУ.

Данни за конкурса

В конкурса за доцент, обявен от Факултет по науки за образованието и изкуствата (ФНОИ) „СУ“ Св. Климент Охридски”, в област на висше образование 1.3. Педагогика на обучението по математика и информационни технологии в началните класове, гл. ас. д-р Любка Кръстева Алексиева е единствен кандидат. Конкурсът е обявен върху основата на достатъчен общ хорариум от задължителни дисциплини. Кандидатът отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане на длъжността „доцент“. Процедурните изисквания по конкурса са спазени.

Данни за кандидата

Гл. ас. д-р Любка Кръстева Алексиева е родена през 1981 в гр. София. Завършила е Национална професионална гимназия по полиграфия и фотография, специалност Фотография в гр. София, през 2000 г.

Кандидатът придобива образователно-квалификационна степен „Бакалавър“ в Софийски университет „Климент Охридски“ в специалност Начална училищна педагогика с чужд език с квалификация: Педагог, начален учител и начален учител по

чужд език – Английски език. Няколко години по-късно – 2008 г. - Любка Алексиева придобива квалификация магистър-педагог в Магистърска програма Информационни технологии в началното училище на Факултета по начална и предучилищна педагогика на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. През 2014 г. Любка Алексиева придобива образователна и научна степен „доктор“ по педагогика на обучението по математика след успешна защита на дисертационен труд на тема „Дидактически възможности на образователния софтуер в обучението по математика“, Диплома № СУ 2014-114. В периода на своята докторантура кандидатът осъществява тримесечна докторантска специализация в Докторантското училище на Института по образованието в Лондонския университет в Докторантска програма Методи на педагогическите изследвания. В периода януари – ноември 2014 г. Любка Алексиева посещава програма за следдипломна професионална квалификация в Софийски университет „Климент Охридски“ към факултета по Педагогика и придобива квалификация „Специалист по дизайн и провеждане на онлайн обучение“.

Преподавателската си дейност в Софийски университет кандидатът започва през 2010 г. През първата година от професионалната си кариера тя е хоноруван асистент по методика на обучението по математика във Факултет по начална и предучилищна педагогика, а една година по-късно (2011 г.) тя е избрана за асистент по Методика на обучението по информационни технологии в същия факултет. От 2015 г. до момента на конкурса Любка Алексиева е главен асистент по Педагогика на обучението по математика и информационни технологии.

Преподавателската си дейност Любка Алексиева успешно съчетава с научноизследователска активност по 4 международни и 11 национални и институционални проекта, в които тя изпълнява и ръководни и координационни функции (на национално, факултетско и университетско ниво), както и функции на фасилитатор и учител. Особено представително е участието на д-р Алексиева в проект „TeSLA - An Adaptive Trust-based e-assessment System for Learning“ по програма „Horizon 2020 - Research and Innovation Framework Programme“, където тя е институционален пилотен лидер и изследовател. Същото се отнася и до проект „Hands-On ICT: Учи,

практикувай и преподавай креативност и ИКТ“, в който Любка Алексиева е водещ фасилитатор за България на MOOC курс.

Професионалните и експертни качества на кандидата са разпознаваеми и признати на институционално ниво, за което красноречиво говори избирането ѝ за технически сътрудник и член на Експертния съвет към университетския Център за дистанционно обучение (ЦДО) на Софийския университет. В качеството си на такъв тя подпомага и реализира дейности на Центъра, свързани с подготовката и провеждането на информационни дни за преподавателите на СУ, поддържа уебстраницата на ЦДО, изготвя информационни материали в подкрепа на акредитацията на програми в дистанционна форма на обучение (ДФО), провежда обучения на преподаватели за работа в ДФО, и пр.

В краткия, но наситен и разнообразен професионален път, кандидатът демонстрира висока експертност, призната на факултетско, институционално, национално и международно ниво, сензитивност към качеството на своята и чужда професионална дейност, изразена в забележимо присъствие в академичния живот на факултета и университета, национални и международни форуми и проекти. Д-р Алексиева следва ясно очертан преподавателски и научно-изследователски фокус в пресечната област на преподаването по математика и информационни технологии в началното училище и образователните възможности на дигиталните технологии, като показва устойчиво висока мотивация и демонстрира убедително професионално развитие в посочената област.

Преподавателска дейност

Преподавателската ангажираност на гл. ас. д-р Любка Алексиева е впечатляваща и респектираща. Тя води 10 различни дисциплини в няколко специалности на Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийски университет „Св. Кл. Охридски“, които са част от бакалавърски и магистърски програми. Кандидатът е асистент в някои от тях и титуляр – в други. Част от дисциплините имат подчертано теоретичен характер, а други са основно практически ориентирани. Част от водените от кандидата учебни дисциплини са разположени тематично в полето на педагогика на обучението по

математиката, а другата част – в полето на информационните и комуникационни образователни технологии. Това прави преподавателския опит на д-р Алексиева многостранен и широкообхватен, внушаващ доверие и респект. От 2017 г. тя преподава и в един от курсовете на първата акредитирана програма в дистанционна форма на обучение в СУ „Св. Климент Охридски“ – програмата „Информационни и комуникационни технологии в образованието“ на Факултета по педагогика на СУ.

Преподавателската дейност на кандидата е пряко свързана с обявения конкурс в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по математика и информационни технологии в началните класове е в 13 бакалавърски и магистърски програми и СДК.

Съществена характеристика на преподавателската дейност на д-р Алексиева е иновативния подход в дизайна и преподаването на нейните учебни дисциплини. Значителна част от курсовете ѝ са разработени в електронен формат в учебната среда Мудъл, а за качеството на дизайна на тези курсове красноречиво говори получения международен сертификат за качество „Erprobate“ (27.04.2014) на курса „Дидактика на информационните технологии в началното училище“. Учебното съдържание в електронните курсове е представено в разнообразни мултимедийни ресурси (презентации, аудиолекции и видео уроци в средата Moodle), както и различни задачи и дейности за студентите, извършвани в онлайн среда. Всичко това неминуемо води до повишаване на качеството на преподаване, оценяване и педагогическа комуникация в учебните дисциплини, водени от кандидата. Голяма част от научноизследователската дейност на д-р Алексиева е свързана тематично с научното поле на преподавателската ѝ дейност, което ѝ позволява да експериментира с практиката си, да моделира нейното усъвършенстване и да прилага нови модели за нейното подобряване. Това прави д-р Алексиева представител на практиците-изследователи, които непрекъснато усъвършенстват практиката си, повлияни от научните си изследвания, и подобряват научните си изследвания, вдъхновени от практиката си.

Публикационна активност

Цялостната публикационна активност на гл. ас. д-р Любка Алексиева също внушава респект.

Общият брой на публикации на кандидата е 58, от които 4 са учебници, а 17 са учебни помагала. За настоящия конкурса за доцент тя е представила 20 научни

публикации (11 на български език и 9 на английски език). От тях в международни реферирани и индексирани научни списания в световни бази данни са публикувани 10 статии. Шест от представените публикации са в нереперирани списания с научно рецензиране. Представени са две студии, публикувани в редактирани колективни токове и една книга върху съдържанието на дисертационния ѝ труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. В списъка на публикации централно място заема хабилитационния монографичен труд на д-р Алексиева „Електронни ресурси в обучението в началните класове“.

Представените за конкурса научни трудове отговарят на минималните национални изисквания (по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ) и съответно на допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ в научната област и професионално направление на конкурса, както следва:

Група от показатели	Съдържание	Брой точки според минималните изисквания за доцент	Точки на кандидата
А	Показател 1	50	50
Б	Показател 2	0	0
В	Показател 3	100	100
Г	Сума от показателите от 4 до 10	200	270,16
Д	Сума от показателите от 11 до 13	50	230
Е	Сума от показателите от 12 до края	0	–

Представената справка от отдел „Библиотечно-информационно обслужване“ на Университетската библиотека при СУ „Св. Климент Охридски“ за цитирания и индексирани публикации на кандидата показва 7 индексирани публикации и 1 цитат в Web of science, 4 индексирани публикации и 2 цитирания в Scopus, 16 цитирания са установени от самата авторка. Справка в Гугъл наука показва h-index 3 за 9те индексирани публикации на кандидата и 17 цитирания.

Описание на научните трудове на кандидата

Научно-изследователската дейност на Любка Алексиева е фокусирана в сечението между педагогическото/методическо, специално научното и технологично познание, дефинирано и изследвано от Mishra и Kohler и представено в техния модел Технологично Педагогическо Предметно Знание (ТППЗ) (Technological Pedagogical Content Knowledge: Framework for Teacher Knowledge). Независимо, че в част от своите публикации, д-р Алексиева изследва специфичното поле на обучението в началното училище в теоретичен и практически план (Г 6: №10, Г 7, №3), а в други акцентът е върху спецификата на определени дигитални технологии (напр. мултимедията, системите за електронно оценяване, системите за автентикация на обучаемите, виртуалната класна стая и пр. - Г 6:№1, Г 6:№2,), основният ѝ изследователски интерес е там, където се преплитат и влизат в симбиоза постиженията на тези научно-практически области, а именно - **подпомогнато от дигиталните технологии обучение или електронното обучение** (В 3, Г 5, Г 6:№5, Г 6:№9, Г 7, №1). Специален аспект на това сечение е подготовката на учителите да реализират по ефективен начин наситено с технологии обучение на учениците от началното училище. Именно в тази симбиоза са и основните приноси на нейните научни публикации и изследователска дейност. В това сечение на технологично педагогическо предметно знание д-р Алексиева търси, апробира и намира решения, които да гарантират повишаване на мотивацията на учене и учебните постижения на учениците. В него се позиционират и изследвания, насочени към идентифициране на наличните/необходимите компетенции на учителите да предоставят качествено обучение с интегрирани дигитални технологии, дефиниране на дефицити в дигиталните компетенции на учителите, конструиране на модели за усъвършенстване на тяхната подготовката и квалификацията в тази област. Изследователският цикъл, през който преминават публикуваните от авторката трудове преминава през проучване на световния и национален опит в изследваната област, проучване на състоянието на съществуващата практика от перспективата на ключови участници в нея (обучаеми, учители, обучители) и завършва с конструиране на модели за нейното усъвършенстване. Така се затваря един цикъл между теория – практика – обновена теория, опосредстван от изследователска дейност, който осигурява усъвършенстването е на двете – и на теорията, и на практиката на интегриране на технологиите в обучението.

Тематично публикациите на д-р Алексиева напълно отговарят на профила на обявения конкурс за придобиване на академична длъжност “доцент”. Тяхната съдържателна актуалност и иновативност в търсенето на интегрални по своята природа подходи и решения към изследвания феномен са неоспорими. Те са концентрирани около

дискутираното сечение, а именно възможности на дигиталните образователни технологии за повишаване на качеството и ефективността на обучението и особено на обучението по математика и ИКТ в началното училище. В това сечение се обособяват и няколко отделни изследователски фокуса, тематични центрове, всеки от които носи определени научни и практико-приложни приноси. В този план те ще бъдат дискутирани по-надолу.

Научни и практико-приложни приноси на публикациите на кандидата

Приемам формулираните от д-р Алексиева обобщени приноси, като същевременно ще ги коментирам тематично както следва:

В областта на образователните дигитални технологии:

1- Специално място в публикациите на кандидата заема **електронното оценяване** като съществен елемент от електронното обучение. Това са публикациите в екип с български и изявени чуждестранни учени от най-големите дистанционни университети в Европа. Мнозинството от тези статии са на английски език и са публикувани в реферирани списания с висок рейтинг и импакт фактор (публикации Г 6. №1, 2, 3, 4, 6, 8). Изследваната проблематика в цитираните публикации е с актуалност на глобално ниво, така както са актуални и съвременните технологии за електронно оценяване и автентикация на обучаваните, чието влияние върху обучението, мотивацията на студентите, техните постижения, както и влиянието им върху академичната почтеност се изследват едва през последното десетилетие с навлизането на тези нови технологии. С такъв фокус са и публикуваните резултати от изследвания (някои от които са сравнителни изследвания между студенти от няколко Европейски университети), в които д-р Алексиева е съавтор. Един акцент от изследваната проблематика е влиянието на въвеждането на технологиите за автентикация върху достъпа до образование на студенти със СОП, резултатите от които са важен принос към тази сравнително нова и чувствителна област на научни изследвания. В този смисъл публикуваните научни резултати от изследванията със съавтор Любка Алексиева представляват както сериозен теоретичен принос към нововъзникващата парадигма на електронното обучение и оценяване, така и практически принос, насочен към подобряване на политиките и практиките за въвеждане на тези технологии във обучението и образование в световен план. Участието на кандидата в такива международни изследователски екипи е факт, който говори красноречиво за качествата ѝ на изследовател и за академичните ѝ езикови комуникативни компетенции.

2 – Приноси на теоретично и практико-приложно ниво, свързани с темата за **електронните учебни ресурси** с фокус към тяхното създаване, адаптиране и използване в контекста на началното образование и още по-конкретно в контекста на обучението по математика с цел повишаване на неговото качество.

Към тази група от приноси най-съществено допринася монографичния труд на д-р Алексиева „Електронни ресурси в обучението в началните класове“. Той представлява естествено продължение на устойчивия изследователски интерес на авторката към възможностите на дигиталните технологии да подкрепят преподаването и ученето чрез повишаване на мотивацията и интереса на учениците, а от там и на техните учебни постижения.

В хабилитационния си труд Любка Алексиева демонстрира умения на аналитик, изследовател и практик, в тяхното съчетание, водещо към изгражданите на авторски компетентностен модел за работа с електронни ресурси, който е надежден инструмент за оценка на наличните компетентности на началните учители, за идентифициране на дефицитите в тях, а следователно и за очертаване на потребностите от подготовката им за придобиване на компетентности за работа с електронни ресурси.

В теоретичен план приносите на автора могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Задълбоченото проучване на феномена електронни учебни ресурси в научната литература допринася за по-нататъшно изясняване и изчистване на понятийното поле, свързано с него и до авторското му дефиниране за целите на емпиричното изследване. За това допринася дискусиата върху предимствата и недостатъците на интегрирането на електронни ресурси в обучението, което конкретизира и контекстуализира тази понятийна рамка.

- Сред важните теоретични приноси на монографичния труд е дискусиата върху аспектите на качество на електронните ресурси в контекста на началното образование, на базата на която е създадена критериална система, обхващаща три равнища: критерии по отношение на учебното съдържание; критерии, свързани с ползваемостта на ресурсите; и критерии, свързани с визуалния и мултимедийния дизайн. Тя може да служи като надежден инструмент за оценка/самооценка на качеството на използваните електронни ресурси в обучението в началното училище, както и да поощрява повишаването на качеството на тази дейност в образователната практика.

- Разработеният авторски компетентностен модел за работа с електронни ресурси, има характеристики и на теоретичен, и на практически принос. От една страна той обогатява теоретичното поле, свързано с дигиталните компетенции на учителите в

съвременния век, а от друга страна, той може да служи като диагностичен инструмент по отношение на компетенциите на учителите в тази област, както и да подпомогне дизайна на учебни програми за подготовка на учители в придобиването на компетенции за работа с електронни ресурси.

- Теоретичен принос представлява и анализът на резултатите от емпиричното изследване, проведено с близо 500 учители от цялата страна, в което се проучват и очертават най-характерните практики при използването на е-ресурси в обучението с акцент върху обучението по математика. Важен акцент в него е идентифицирането на зависимости между същности за обучението фактори като възраст, образование и професионален опит върху използването на е-ресурси, дигиталната грамотност и компетентностите за работа с е-ресурси на учителите. Направените от анализа на данните заключения могат да служат като надеждна научна основа за проектирането на подготовката на началните учители (и не само на тях) в областта на електронните ресурси и тяхното използване за образователни цели.

3 - В областта на *образователната мултимедия*:

По отношение на книга „Обучаваща мултимедия за изучаването на таблично умножение и деление“, която е обогатен и актуализиран вариант на дисертационния труд на д-р Алексиева, няма да коментирам приноси, които са отчетени при защитата му за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Ще коментирам само приносът, който се отнася до актуализираната част на труда, а именно създаването на авторски модел за изучаване на таблично умножение и деление с помощта на обучаваща мултимедия. Именно тук се проявяват компетенциите на д-р Алексиева на теоретик, изследовател и практик в сечението между теоретичното предметно и технологично знание, където се преплитат и формират единство особеностите на феномени като обучение, технологии, методика на преподаването на специфични предметни знания (математика). В това сечение е и основния теоретичен принос на обновения вариант на дисертационния труд, в който се обогатява теорията на интегриране на дигиталните технологии в конкретни образователни контексти. Тези теоретични приноси съдържат сериозен потенциал да подпомагат обогатяването на практиката на обучение по посока повишаване на неговото качество.

Като съществен **принос за практиката** на интегрираните в обучението технологии могат да се отбележат всички дигитални продукти, създадени от авторката за целите на емпиричните ѝ изследвания, за илюстрация на теоретичните ѝ идеи, както и за пряко

използване в учебната практика. В случая с коментираната книга, това са „авторски мултимедийни задачи и дейности, които могат да се в часовете по математика паралелно с който и да е от действащите учебници, както и за самостоятелна подготовка на учениците в раздела „Таблично умножение и деление“.

Това също са дигитални ресурси за онлайн обучение, електронни курсове, електронни ръководства за обучение и самоподготовка на учителите.

4 - Д-р Алексиева демонстрира научно-практически интерес и към **обучението в синхронна виртуална учебна среда** като две от публикациите ѝ са посветени на изследване на различни аспекти на синхронното електронно обучение. В едната от тях се представя анализа на резултати от изследвания, свързани с достъпност на учебното съдържание в рамките на синхронно обучение във виртуална класна стая, а другата представя резултати от изследване на компетентностите на студентите по начална училищна педагогика за преподаване в синхронна виртуална класна стая. И в двата случая изследователският фокус е към много актуална проблематика и бих препоръчала на кандидата да задълбочи изследванията си в тази област, така че да видим значими научни приноси и в тази област, които да бъдат споделени с академичната общност в четени реферирани и индексирани научни издания.

Лични впечатления за кандидата

Познавам Любка Алексиева от времето, когато беше бенефициент в ръководеното от мен Докторантско училище в областта на електронното обучение в Софийски университет. Тя беше един от 16те изпратени в рамките на ръководения от мен проект докторанти на специализация в Докторантското училище на Института по образованието в Лондонския университет. Отзивите за нейното представяне в един от водещите в областта на педагогическите науки Институт по образованието в света, бяха изключително положителни. Тя беше един от малкото специализиращи докторанти в Института, която пълноценно се възползва от огромния брой възможности, които тази институция предлага в областта на педагогическите изследвания, включително с посещението на голям брой курсове в Докторантското училище, участие в няколко международни конференции, и пр. Именно това ме накара да ѝ поверя координацията на дейностите на ФНПП по проекта за въвеждане на електронни форми на дистанционно обучение на Европейските структурни фондове, а на по-късен етап и участието ѝ в международния проект Hands-on, където тя изведе България на едно от първите места в

качеството ѝ на водещ фасилитатор в MOOC курс. Моите впечатления от работата ѝ и отзивите на чуждестранните колеги бяха толкова положителни, че аз поканих Любка Алексиева да стане координатор на пилотните изследвания на Софийски университет по проект TeSLA - An Adaptive Trust-based e-assessment System for Learning” по програма Хоризонт 2020.

Нейният принос за успешното осъществяване на проекта не само в Софийски университет, но и в Европа бяха забележими и забелязани от всички партньори. Д-р Алексиева стана желан съ-изследовател и партньор в провежданите изследвания и публикуваните научни статии.

Като съавтор на някои от тези публикации, бих искала да декларирам равностойното участие на д-р Алексиева на всички нива на планирането и провеждането на съответните емпиричните изследвания, както и на създаването, превода и публикуването на научните разработки.

В заключение мога да кажа, че Любка Алексиева е сред тези млади хора, инвестициите ни в които ни дават основание да смятаме, че не сме работили напразно.

Заклучение

Цялостна научно-изследователска и преподавателска дейност на кандидата гл. ас. д-р Любка Алексиева предлага убедителни доказателства за професионалното и развитие до сега и за в бъдеще. Изложените доказателства и аргументи ми дават основание убедено да предложа на членовете на уважаемото научно жури да подкрепят нейната кандидатура в обявения конкурс и да гласуват положително за присъждането на гл. ас. д-р Любка Алексиева на академичната длъжност “доцент” по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по математика и информационни технологии в началните класове.

17.03. 2020 г. проф. д-р Румяна Пейчева-Форсайт